

**ВІДНЯНСЬКИЙ
Степан Васильович** —
член-кореспондент НАН
України, завідувач відділу історії
міжнародних відносин і
зовнішньої політики України
Інституту історії України
НАН України

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВТОВАРИСТВО: ДИНАМІКА ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН

За матеріалами доповіді на засіданні
Президії НАН України 29 травня 2024 року

Доповідь присвячено дослідженню проблематики військово-політичного протистояння Росії й України та його впливу на сучасні геополітичні реалії. Динамічний і суперечливий характер новітніх системних геополітичних змін у світі та екзистенційні виклики для України потребують глибокого наукового осмислення і ґрунтовного аналізу. Подібні дослідження мають спонукати українську дипломатію до більш активних і наполегливих дій щодо забезпечення дієвої та своєчасної підтримки України, а наших західних партнерів — до роботи над помилками і вжиття рішучих заходів, здатних наблизити перемогу України і всього демократичного світу над російським агресором. Фахове історичне осмислення сучасної російсько-української війни також може бути дороговказом для політичних лідерів у пошуку якісних нагальних рішень заради справедливого миру.

Сьогодні, мабуть, ніхто не заперечуватиме, що, незважаючи на героїчний опір українців, зокрема Збройних Сил України, під час нинішньої російсько-української війни, без дієвої допомоги, насамперед військової, від західного демократичного світу Україні навряд чи вдалося б витримати понад дворічну збройну навалу російського агресора, зберегти національну державність та забезпечити українську націю від геноциду й знищення в разі затяжної війни на виснаження. На ведення війни Україна потребуватиме щонайменше \$150 млрд на рік, які також можуть надати їй лише західні партнери. А за оцінками Світового банку, впродовж наступних 10 років для відбудови зруйнованої війною інфраструктури Україні буде необхідно близько \$500 млрд, що кратно перевищує український ВВП. Зрозуміло, що без інвестицій та фінансової допомоги наших партнерів знайти ці ресурси в країні неможливо.

Професійні історики зазвичай не пишуть про поточні події, але нині ситуація особлива. У цій доповіді я спробую в кількох тезах систематизувати величезний масив доступної/відкритої інформації про центральну, доленосу подію сучасних міжна-

родних відносин — російсько-українську війну та ставлення до неї міжнародної спільноти, зокрема про основні напрями і проблеми західної підтримки України та деякі попередні уроки, які вже можна окреслити. Зрозуміло, що, оскільки йдеться про динамічний і незавершений процес, навряд чи сьогодні можлива глибока аналітика цієї проблеми.

Розпад СРСР травмував російську колективну свідомість, яка з 1991 р. перебувала в стані палкого бажання взяти реванш і відродити імперську ідею, а військово-політичний клас мріяв повернути землі, які Росія захопила ще до появи СРСР.

Спершу на початку 1990-х років були агресивні дії РФ проти Молдови у Придністров'ї та її злочинні війни в Чечні, згодом — війна проти Грузії в 2008 р., що засвідчило незмінність імперських амбіцій РФ. Втім, тоді реакція світового співтовариства на ці злочинні дії Росії була не зовсім адекватною й часто запізнилою, зокрема воно не консолідувалося навколо захисту Грузії. Повернення Путіна на третій президентський термін в РФ у 2012 р. зафіксувало незворотність курсу на закручення гайок та підготовку до великої війни. А геополітичний розворот України до Європи в результаті Революції Гідності стимулював путінський режим до агресії проти України.

Нічим не спровокована й несподівана для багатьох війна Росії проти України, яка розпочалася навесні 2014 р. захопленням АР Крим та проголошенням так званих ДНР-ЛНР, стала першою великою війною в умовах багатопольярного світу і зруйнувала міжнародну систему безпеки, що існувала з часів завершення Другої світової війни.

Позиція світового співтовариства тоді, на превеликий жаль, була неоднозначною. Кремль сподівався на своїх прихильників у Європейському Союзі, вдало грав на протиріччях між країнами-членами ЄС. Франція дуже складно відмовлялася від контракту на продаж РФ військових кораблів «Містраль». Німеччина добудовувала газопроводи «Північний потік» в обхід території України, допомагаючи тим самим Путіну тиснути на Україну.

Неоднозначною була й позиція США. Президент Барак Обама розраховував на «перезавантаження» американсько-російських відносин, але фактично Вашингтон займався тоді замиренням путінського режиму. Кремль сподівався поторгуватися з наступним президентом Дональдом Трампом за Україну в межах «великої угоди», проте Трамп виявився неготовим до капітуляції перед Путіним. Саме за його президентства США вдарили по російських військах у Сирії та надали Україні протитанкові системи «Джавелін». Але у Кремлі все ще сподівалися дотиснути США. Крім того, там плекали надію, що зміна влади в Україні в 2019 р. дасть можливість примусити Україну повернутися у сферу впливу РФ. Однак у грудні 2019 р. під час саміту в Парижі в рамках нормандського формату Путін не зміг переконати новообраного Президента України Володимира Зеленського реалізувати мінські домовленості в трактуванні Росії. У червні 2021 р. Путін відстоював цю ідею у Женеві під час зустрічі з новим президентом США Джоозфом Байденом, але також безрезультатно.

Відтоді американська розвідка постійно прогнозувала неминучість масштабної російської агресії проти України. В грудні 2021 р., в умовах накопичення російських військ поблизу кордонів України, з'явився так званий «ультиматум Путіна» — вимоги Росії до США і НАТО щодо надання їй «гарантій безпеки», — який, крім іншого, передбачав різке скорочення військового потенціалу України, розірвання нею всіх зв'язків з НАТО, недопущення вступу України і Грузії до Альянсу та його відмову від здійснення будь-якої військової діяльності на пострадянському просторі. Ці ультимативні умови були, звичайно, відхилені США, НАТО і Україною. А наближення президентських виборів 2024 р. в РФ мотивувало Путіна до проведення «маленької переможної війни» на кшталт анексії Криму, аби впевнено переобратися на хвилі «ура-патріотизму».

Початковий розрахунок російського агресора був орієнтований на швидку перемогу над Україною. Він також сподівався на те, що колективної реакції Заходу на агресивні

дії Кремля не буде. Проте неспровокована і брутальна масштабна збройна атака Росії на Україну 24 лютого 2022 р. не залишила вибору державам західної демократії, які були змушені визнати цю агресію нападом на європейські та євроатлантичні демократичні цінності, на основоположні принципи, на яких будується Організація Об'єднаних Націй. Це стало виявом чергового етапу глобальної гібридної війни Росії проти Заходу.

Як відомо, США і ЄС відводили Україні кілька днів, максимум тижнів, на можливість опору збройній агресії РФ. Але картини брутальних ударів Росії по цивільних, звірства російських окупаційних військ у Бучі, Ірпені та Гостомелі, трагедія Маріуполя та Херсона, смерті дітей, а головне — героїчний опір українців змінили громадську думку в країнах Заходу. Правлячі кола цих держав були змушені реагувати на суспільні настрої й надати допомогу Україні. Дієва міжнародна коаліція на підтримку України де-факто сформувалася після перших успіхів Збройних Сил України на фронті, які стали реальністю до кінця березня 2022 р., а також продемонстрованої українцями суспільної консолідації та налаштованості на перемогу у цьому нерівному за можливостями і ресурсами цивілізаційному двобої.

Сьогодні вже можна констатувати, що вперше в європейській і національній історії протистояння нової української демократії та євразійської московської автократії інспірувало утворення широкої й ефективної міжнародної коаліції на підтримку України. Фактично завдяки допомозі зброєю від західних держав Україна виграла військову кампанію 2022 р. і зберегла відносну стратегічну рівновагу на фронті в 2023 р., але затримка цієї допомоги в 2024 р., зокрема з боку США, значно ускладнила для ЗСУ ситуацію на полі бою.

Отже, війна Росії проти України перетворилася на справжнє міжцивілізаційне протистояння і війну двох систем — демократії та авторитаризму. Вона матиме, без сумніву, глобальні наслідки. Вже сьогодні своїм героїчним спротивом брутальній російській агресії Україна вплинула на регіональні та глобальні

процеси. Російсько-українська війна остаточно засвідчила перехід до нової геополітичної реальності. І хоча поки що неможливо точно визначити всі наслідки і зміни на міжнародній арені, до яких приведе ця війна, але вже зараз вона змінила Європу і світ, вже відбувається переоцінка місця і ролі Росії, яка через авантюру Кремля перетворилася на ізгоя на міжнародній арені. Саме Україна сьогодні є тим рушійним чинником, який форматує геополітичні підвалини нового світового порядку в першій половині XXI ст.

Зокрема, Європа повертається у велику політику, вона мобілізується і зосереджується. Після Другої світової війни Європа ніколи ще не була настільки об'єднаною, і об'єднав її поки що лише кандидат до її елітного клубу — Європейського Союзу, український народ, який прийняв на себе удар варварської російської навали, щоби вкотре захистити і себе, і всю євроатлантичну цивілізацію. Збройне вторгнення Росії в Україну не лише об'єднало Європу, а й привело до зміцнення воєнного потенціалу, активізації оборонної діяльності та розширення НАТО за рахунок приєднання до нього традиційно нейтральних Фінляндії та Швеції, консолідувало зусилля демократичних держав з метою всебічної допомоги Україні в її справедливій війні проти російського агресора та захисту Статуту ООН.

Щодо політичної підтримки, то слід нагадати, що ще 16 березня 2022 р. рішенням Суду ООН Росію зобов'язали припинити бойові дії проти України, а 13 жовтня того самого року Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію, в якій російський режим було визнано терористичним. У січні 2023 р. Європейський парламент ухвалив річний звіт про втілення спільної зовнішньої та безпекової політики, в якому чітко констатовано, що «Росія скоїла воєнні злочини проти України і до того ж виступає з ядерними погрозами», і підкреслено, що «доки Україна не оголосила про свою перемогу, ЄС має продовжувати допомагати, надаючи Україні все, що потрібно, включно з постачанням зброї, і що ця перемога станеться лише тоді, коли Україна відновить ефективний

контроль над усією своєю територією в межах міжнародно визнаних кордонів». А 17 березня 2023 р. Міжнародний кримінальний суд видав ордер на арешт Путіна за підозрою в скоєнні воєнних злочинів проти українського народу. Це стало маркером оцінки майже десятиліття його війни проти України, її суверенітету та незалежності, ідентичності української нації.

Одним із принципово важливих свідчень політичної підтримки України Євросоюзом є суттєве поглиблення взаємовідносин нашої країни з ЄС, а по суті — початок принципово нового етапу їх розвитку, який урешті-решт має привести нашу країну до повноправного членства в ЄС, попри те, що РФ і це міжнародне об'єднання через підтримку й допомогу Україні у її протистоянні російському агресору оголосила, поряд із НАТО, ворожим і виступає проти його розширення на схід. Тому підписання в 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, надання Україні в червні 2022 р. статусу кандидата на вступ до ЄС і рішення Єврокомісії про початок переговорів з Україною про вступ до Євросоюзу в грудні 2023 р. стали не лише важливими, довгоочікуваними Україною історичними подіями на шляху до повноправного членства в ЄС, а й вагомим стимулом для подальшого спротиву українців російській агресії і водночас запровадження системних реформ, спрямованих на європейську трансформацію українського суспільства.

Значною є і фінансова допомога Україні: за два роки війни допомога Заходу становила близько \$170 млрд, значна частина з яких пішла на підтримку фінансових інститутів і лише \$80 млрд — на військові ресурси. Зокрема, найбільшими донорами України в Європі після початку повномасштабного вторгнення РФ є Німеччина та Велика Британія. ФРН, наприклад, у 2022 р. надала Україні 14 млрд євро, а на сьогодні її допомога становить уже 32 млрд євро.

Яскравим показником і досить ефективним інструментом солідарності, підтримки і допомоги Європейського Союзу Україні в її героїчному протистоянні російській агресії є антиросійські санкції. Зокрема, до другої річниці

широкомасштабної агресії РФ проти України Євросоюз схвалив 13-й пакет економічних та індивідуальних санкцій проти Росії, які значною мірою стосуються її фінансів, економіки і торговельно-економічних зв'язків. Усі ці заходи у комплексі підривають фінансово-економічний стан країни-агресорки. У січні 2023 р. Міністерство фінансів РФ вперше здійснило продаж 3,6 тонн золота з Фонду національного добробуту для покриття дефіциту бюджету, і цей процес продовжується.

Цілу низку обмежувальних санкцій щодо РФ запровадили також США, Канада, Велика Британія, Японія, Австралія, Нова Зеландія та Швейцарія. Зокрема, Сполучені Штати є одним із лідерів у сфері санкційної підтримки України: з лютого 2022 р. вони наклали санкції на понад 4 тис. юридичних і фізичних осіб, пов'язаних з повномасштабною агресією Росії проти України. На сьогодні РФ є найбільш підсанкційною країною світу і наразі саме санкції є найдієвішим інструментом впливу на країну-агресора з боку цивілізованої світової спільноти.

Особливо важливою для України є військова допомога, яку надають їй країни НАТО: лише впродовж лютого 2022 — березня 2023 р., за даними генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга, ця допомога країн Альянсу становила \$65 млрд. Завдяки військовій допомозі з боку насамперед США, Німеччини, Польщі та близько 30 інших держав після російського вторгнення в лютому 2022 р. Україна стала найбільшим європейським імпортером основних видів озброєнь і четвертим за величиною у світі (після Катару, Індії та Єгипту).

Цьому значною мірою сприяли зустрічі й рішення групи військової підтримки України «Рамштайн» на чолі з США (20 травня 2024 р. відбулася вже 22-га така зустріч), в рамках якої створено антикремлівську коаліцію, що складається з понад 50 країн. Завдяки діяльності «Рамштайну» сьогодні стало реальністю те, про що Україна і мріяли не могла на початку 2022 р.: десятки найменувань західної зброї, яка надається бійцям ЗСУ й успішно проходить практичне випробування у війні проти російського агресора.

Слід також зазначити, що на кінець травня 2024 р. Україна підписала двосторонні безпечкові угоди з 12 країнами НАТО, в яких зафіксовано понад \$23 млрд військової та фінансової підтримки нашої країни.

Нарешті, не менш важливим є надання європейськими країнами гуманітарної допомоги Україні. Йдеться насамперед про приймання і підтримку ними українських біженців: лише за перший рік повномасштабної війни Росії проти України країни ЄС прийняли понад 6 млн громадян України (найбільше Німеччина, Польща, Чехія), а Євросоюз виділив зі свого бюджету 3,7 млрд євро на допомогу їм. Таку солідарну політику власних урядів та політику всебічної допомоги Європейського Союзу Україні підтримували у 2023 р. понад 70 % громадян країн-членів ЄС.

Звичайно, українці добре знають про солідарність та підтримку багатьох зарубіжних країн у ці трагічні для нас воєнні часи і з вдячністю сприймають їхню допомогу у війні з російським агресором. Про це, зокрема, свідчать результати соціологічних досліджень. Наприклад, у другу річницю повномасштабної фази російської агресії Український кризовий медіа-центр оприлюднив результати експертного опитування «Рейтинг країн-партнерів та міжнародних лідерів за рівнем допомоги Україні у 2022–2024 роках». Згідно з ним, безумовним лідером за обсягом допомоги є США. Станом на сьогодні Сполучені Штати виділили Україні понад \$50 млрд військової допомоги. На другій позиції – Велика Британія, яка була ініціатором забезпечення допомоги Україні в різних коаліціях. Подальші місця в цьому рейтингу посіли Німеччина, Польща, Нідерланди, Франція, Норвегія, Литва, Данія, Швеція, Італія, Канада, Латвія і Чехія.

Експерти також визначили топ-5 іноземних діячів, яким Україна має бути найбільш вдячна. Беззаперечним лідером тут є колишній британський прем'єр Борис Джонсон. Джо-зеф Байден посів другу позицію. На третьому місці – голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн. На четвертому і п'ятому – президент Польщі Анджей Дуда і канцлер Німеччини

Олаф Шольц відповідно. Щоправда, в останні місяці значно зріс рейтинг французького президента Еммануеля Макрона, який прагне зафіксувати своє лідерство в Європі (згадаймо його заяву 26 лютого цього року про можливість відправлення західних військ в Україну, яка викликала паніку в Кремлі і мала великий резонанс у світі, а також ініціативу щодо створення «Коаліції рішучих», тобто коаліції країн, які усвідомлюють реальну російську загрозу для Європи і тому бажають розширити параметри допомоги Україні для завершення війни її перемогою; цю ініціативу вже підтримали Велика Британія, Чехія, Норвегія, Польща, країни Балтії).

Проте з розгортанням активних воєнних дій на території України, героїчного спротиву Збройних Сил України і українського народу агресії РФ та зі збільшенням кількості жертв війни, в тому числі серед мирного населення України, країни ЄС і НАТО розділилися на кілька груп щодо ставлення до цієї війни та умов її завершення. Серед цих держав є ті, хто активно підтримує Україну до її остаточної перемоги над агресором (так звані «яструби»), є ті, хто пропонує сторонам чимскоріше сісти за стіл мирних переговорів для знаходження компромісних рішень, навіть якщо це спричинить територіальні втрати для України (так звані «голуби»), і є так звані «страуси», які кажуть, що «це не наша війна», і керуються лише власними національними інтересами.

У зв'язку з цим цікаво зазначити, що після року повномасштабної війни Росії проти України часопис «The Economist» уклав рейтинг країн, які симпатизують Москві. Так званий «рейтинг 12 друзів Путіна/Росії» мав такий вигляд: Білорусь, Вірменія, Киргизстан, Іран, Таджикистан, Казахстан, Сирія, Китай, Венесуела, Нікарагуа, Індія, Узбекистан. Загалом Росія продовжує створювати коаліцію на протигагу Заходу, розвиваючи двосторонні відносини з авторитарними Іраном, Північною Кореєю та Китаєм, зокрема активну військово-технічну співпрацю з Китаєм, який є сьогодні основним постачальником компонентів для військового комплексу РФ.

Неоднозначним є ставлення до російсько-української війни і в інших країнах світу. Показовими в цьому плані є голосування з питань цієї війни в центрі Європи в Організації Об'єднаних Націй у 2014–2023 рр., коли майже третина держав-членів ООН, переважно країни так званого Глобального Півдня, не підтримували резолюції Генеральної Асамблеї на захист суверенітету й територіальної цілісності України і про засудження російської агресії проти неї. Зокрема, під час голосування за резолюції ГА ООН щодо засудження російської агресії доволі багато держав (від 30 до 40) зазвичай утримуються або взагалі не голосують, тобто ніби і не стають відкрито на бік Росії, але й не підтримують Україну в її справедливій війні проти агресора.

До того ж варто зазначити, що, хоча країни, які не підтримують Україну, дійсно перебувають у меншості, вони репрезентують більшість людства (Індія, Китай, В'єтнам, Іран, Казахстан, Узбекистан, Шрі-Ланка та ін.).

Загалом діяльність Організації Об'єднаних Націй щодо протидії агресії РФ проти України має досить суперечливий характер. Так, Рада Безпеки ООН довела свою повну неспроможність через вето країни-агресорки – Росії, постійного члена Ради Безпеки. З початку широкомасштабного вторгнення в Україну і до вересня 2023 р. РФ скористалася своїм правом вето при голосуванні за п'ять проєктів резолюцій Ради Безпеки щодо розпочатої нею війни в Україні й шість разів не голосувала за резолюції Генеральної Асамблеї ООН з питань цієї війни. Російсько-українська війна значно актуалізувала питання про комплексне реформування ООН. Зокрема, українська Формула миру, крім деокупації всіх наших територій, передбачає також збільшення спроможності ООН для захисту фундаментальних принципів міжнародного права.

До цього слід додати, що навіть у тих наших країнах-партнерах, уряди яких підтримують Україну в її спротиві російській агресії, є опозиційні політичні сили, які виступають з проросійських позицій, проти військової допомоги Україні, за чимскоріше мирне й комп-

ромісне завершення війни, навіть за рахунок втрати українських територій, і користуються, що не менш небезпечно, чималою підтримкою виборців. У Молдові, наприклад, понад 50 % виборців підтримують замороження війни в Україні й територіальні поступки РФ. А в недружній до нас Угорщині 46 % виборців вважають, що Європейський Союз не повинен жодним чином підтримувати Україну в російсько-українській війні. Цього року, як відомо, в понад 60 державах світу проходять / пройшли парламентські та президентські вибори, а також вибори до Європейського парламенту, і один із найбільш серйозних викликів, зокрема для Європи, виходить від так званих «друзів Путіна» – ультраправих та ультралівих партій і рухів, які сіють ненависть і прагнуть знищити об'єднану демократичну Європу як таку.

Загалом можна констатувати, що Україна у війні проти РФ за власну незалежність не має союзників, якщо виходити з формалізації союзницьких відносин в обов'язкових до виконання міжнародних договорах, а має лише партнерів, які раціонально допомагають Україні доти, доки збігаються їхні та наші національні інтереси. Власне кажучи, на третій рік війни складається враження, що Захід і США не бажають перемоги України. Зокрема, відсутність офіційного запрошення України в НАТО Кремль намагається використати як символ небажання Заходу забезпечити перемогу над Росією на полі бою. Крім того, у США є політичні сили, які бажають зберегти Росію як впливову державу, навіть за рахунок поразки України.

Нинішня ситуація нагадує ставлення держав Антанти до Австро-Угорської монархії в роки Першої світової війни, коли вони до останнього не бажали розпаду цієї 400-літньої імперії на окремі самостійні країни, а також прагнення відродити «єдину і неподільну» Російську імперію через острах перед виникненням нової геополітичної ситуації в Центрально-Східній Європі. Подібне ставлення до Росії було і після закінчення «холодної війни», коли Захід розглядав її як можливого партнера та навіть союзника і тривалий час з великою

обережністю ставився до неї — і після її інтервенції в Грузію в 2008 р., і після анексії Криму і створення так званих ДНР-ЛНР в 2014 р. І лише після широкомасштабного вторгнення РФ в Україну США і Захід вже не могли мовчати і не реагувати, але все ще сподівалися на якийсь компроміс з Росією, тому й надавали нам допомогу лише дозовано.

І сьогодні чимало західних політиків не можуть собі уявити, щоб Росія перетворилася на незначну регіональну країну, яку на сході Європи заступила б велика і потенційно військово потужна Україна. Вони все ще бояться кризи, програшу і розпаду Росії, застосування нею ядерної зброї, ескалації в Європі та загрози масової еміграції, тому й надалі хочуть співпрацювати з Путіним, а головне, торгувати з РФ, як вони традиційно звикли.

Однак розвиток нинішніх подій свідчить, що можливість компромісу з путінською Росією на основі морально нікчемної схеми «українські землі за мир Заходу з Росією» є ілюзією. Адже Росія, яка бажає повернути статус наддержави, прагне контролю не лише над Кримом і чотирма південно-східними областями, а над усією територією України (і не тільки України).

У зв'язку з цим Україна має розробити свою гранд-стратегію. Вона повинна виходити з того, що війна і мир співіснують і що Росія становить довготривалу загрозу для України й усього демократичного світу. Як слушно зазначено в нещодавно опублікованій Національній доповіді, підготовленій колективом вчених Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України на чолі з академіком НАН України С.І. Пирожковим, «збереження та розвиток нашої країни в умовах війни і миру — це збереження і розвиток України як цивілізаційного суб'єкта в геополітичному, демографічному, економічному й духовно-культурному вимірах, а не лише відстоювання наших кордонів».

Згадана стратегія має бути динамічною і гнучкою щодо змін ситуації на фронті та на міжнародній арені. Вона повинна використовувати всі знаряддя сили країни, і не лише військові. Зокрема, важливим є збільшення зу-

силь України в інформаційній, а також у науковій сфері, у тому числі в галузі історії, з метою спростування брехливих російських наративів про так звану спільну історію «єдиного російського народу» та нав'язаних російською пропагандою стереотипів щодо України та української історії, які все ще існують на Заході.

Ця стратегія має стати консенсусною і не залежати від політичних партій і керівників при владі. Зокрема, поступальний рух у напрямі зміцнення національної єдності, яка на третій рік великої війни вже не є такою безпрецедентною, як на її початку, поширення повсюдного вживання української мови як консолідуючого чинника й запобіжника російської експансії можуть слугувати надійною гарантією збереження суверенітету України, відновлення її територіальної цілісності та формування безпекового середовища.

Також поки що немає зрозумілої стратегії виходу з глухого кута на фронті. Нині важко уявити воєнну перемогу України над РФ, адже постійною обороною ще ніхто жодної війни не виграв, а без достатньої зброї, зокрема важкої, наступати взагалі неможливо. До того ж наші партнери забороняють застосовувати західну зброю на території РФ. Не випадково після двох років великої війни сьогодні лише 10 % європейців вірять, що Україна перемає Росію в цій війні. Проведене в січні 2024 р. опитування в 12 провідних країнах-членах ЄС показало, що зупинка контрнаступу України, зростаючі побоювання щодо зміни політики США та перспектива другого президентського терміну непередбачуваного Трампа, масштабна ескалація на Близькому Сході, напруга навколо Тайваню, ядерні випробування в автократичних країнах, а також посилення Росією дезінформаційної кампанії в Європі і світі підживлюють песимістичні настрої щодо результату російсько-української війни. У всіх цих країнах, як засвідчило опитування, найпоширенішою думкою, яку поділяли в середньому 37 % респондентів, було те, що війна закінчиться компромісним врегулюванням.

Отже, перебіг російсько-української війни залежить від розвитку багатьох тенденцій, а в

нинішньому світі, як слушно зазначив головний дипломат Європейського Союзу Жозеп Боррель, «панує радикальна невизначеність, яка перетворилася на правило». Однак головне — насправді наші західні партнери поки що не мають спільного стратегічного плану щодо російсько-української війни та її завершення. З цього приводу досить чітко ви-

словилися нещодавно 39 нобелівських лауреатів — автори відкритого листа, які заявили, що «в цій війні Україна повинна перемогти», а не просто «не програти». А перемога України та поразка Росії і вступ нашої держави до ЄС і НАТО обов'язково змінять світ і прискорять повне переформатування міжнародного порядку.

Stepan V. Vidnyanskyi

Institute of History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8825-7024>

THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR AND THE INTERNATIONAL COMMUNITY:
DYNAMICS OF GEOPOLITICAL CHANGES

According to the materials of scientific report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine, May 29, 2024

The report is devoted to the study of the military-political confrontation between Russia and Ukraine and its impact on current geopolitical realities. The dynamics and contradictory nature of the latest systemic geopolitical changes in the world and the existential challenges for Ukraine require deep scientific understanding and thorough analysis. Such studies should encourage Ukrainian diplomacy to take more active and persistent steps to ensure effective and timely support for Ukraine, and our Western partners to work on their mistakes and take decisive measures that can bring the victory of Ukraine and the entire democratic world over the Russian aggressor closer. A professional historical understanding of the current Russian-Ukrainian war can also serve as a guide for political leaders in finding quality, urgent solutions for a just peace.

Cite this article: Vidnyanskyi S.V. The Russian-Ukrainian war and the international community: dynamics of geopolitical changes. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2024. (7): 69–76. <https://doi.org/10.15407/visn2024.07.069>